

मा. कामगार न्यायालय, अहमदनगर येथील तक्रार
आयडीए क्र.४२/२००३ मधील दिनांक २९/८/२०२२
रोजीच्या निकालानुसार २१ रोजंदारी मजुरांना
रु.४७,३०,१९७/- अदा करण्यास मान्यता देणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन

कृषी, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग

शासन निर्णय क्रमांक : न्यायप्र-२०२३/ प्र.क्र.८०/१३ अे

मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,

मंत्रालय, मुंबई- ४०० ०३२

दिनांक : १६ ऑगस्ट, २०२४.

वाचा : १) मा.औद्योगिक न्यायालय, अहमदनगर यांचा तक्रार युएलपी क्र.५८०/१९८८ मधील
दिनांक ११/७/१९९४ चा न्याय निर्णय.

२) कृषी प पदुम विभाग, शासन निर्णय क्र. अजीयु-२२९९/ ९०८४/ प्र.क्र.६०/९९ /
१८-अे, दिनांक ३०/३/२०००.

३) मा.कामगार न्यायालय, अहमदनगर यांचा तक्रार युएलपी क्र.४२/२००३ मधील
दिनांक २२/७/२०११ चा न्याय निर्णय.

४) मा.उच्च न्यायालय, खंडपीठ औरंगाबाद रिट याचिका क्र.८५६/२०१२ मधील
दिनांक १७/३/२०२२ चा न्याय निर्णय.

प्रस्तावना : उपविभागीय कृषि अधिकारी, श्रीरामपूर यांचे अधिनस्त तालुका बीज गुणन केंद्र, चिलेखनवाडी (कुकाणा) येथील ४३ व तालुका बीज गुणन केंद्र ठाकूरपिंपळगाव येथील ८ असे एकूण ५१ रोजंदारी मजुरांनी त्यांना सेवेत कायम करण्यासाठी, कायम कामगारांचा दर्जा व अनुषंगिक सवलती मिळण्यासाठी तसेच कायम कामगारांच्या वेतनाच्या १/२६ दराने वेतन व वेतनाचा फरक मिळण्यासाठी मा. औद्योगिक न्यायालय, अहमदनगर येथे तक्रार युएलपी क्र.५८०/१९८८ दाखल केली होती. त्यामध्ये दिनांक ११/७/१९९४ रोजी निकाल होऊन तक्रारदार रोजंदारी मजुरांना दिनांक २६/९/१९८८ पासून कायम करून थकबाकी रक्कम तसेच कायम कामगारांच्या वेतनाच्या १/२६ दराने वेतन व वेतनाची फरकाची रक्कम निकालाचे दिनांकापासून दोन महिन्यांचे आत अदा करण्याचे निर्देश मा.औद्योगिक न्यायालय, अहमदनगर यांनी दिले.

सदर निकालाचे विरुद्ध मा.उच्च न्यायालय, औरंगाबाद येथे रिट याचिका ५५७/१९९५ दाखल करण्यात आली. सदर रिट याचिका दिनांक ६/७/१९९८ रोजी फेटाळण्यात आली व मा. औद्योगिक न्यायालयाचा दिनांक ११/७/१९९४ रोजीचा निकाल कायम ठेवण्यात आला. मा. औद्योगिक न्यायालयाच्या दिनांक ११/७/१९९४ च्या निकालाच्या अनुषंगाने संदर्भ क्र.२ येथील कृषी व पदुम विभाग, शासन निर्णय, दिनांक ३०/३/२००० पारित करण्यात आला. त्यानुसार तालुका बीज गुणन केंद्र चिलेखनवाडी (कुकाणा), ता. नेवासा येथील २३ रोजंदारी मजुरांना व तालुका बीज गुणन केंद्र ठाकूरपिंपळगाव, ता. शेवगांव येथील ७ रोजंदारी मजुर असे एकूण ३० रोजंदारी मजुरांना पूर्वलक्षी प्रभावाने दिनांक २६/९/१९८८ पासून वर्ग-४ श्रेणी-१ मजूर पदावर घेण्यास तसेच संबंधित मजुरांना सदर पदावरील देय वेतन व भत्यापोटी रक्कम रु.२०,००,७६२/- देण्याबाबत शासन मान्यता देण्यात आली. त्याचप्रमाणे तालुका बीजगुणन प्रक्षेत्र चिलेखनवाडी (कुकाणा) ता.नेवासा येथील २० व तालुका बीज गुणन केंद्र ठाकूरपिंपळगाव, ता.शेवगाव येथील १ अशा एकूण २१ मजुरांना दिनांक २६/९/१९८८ पासून कायम कामगारांच्या वेतनाच्या १/२६ दराने

फरकाची रक्कम रु.१,८४,८८२/- अदा करण्यास शासन मान्यता देण्यात आलेली आहे. त्यानुसार जिल्हा अधिक्षक, अहमदनगर यांनी दिनांक २०/५/२००० चे पत्रान्वये २९ रोजंदारी मजुरांना दिनांक २६/९/१९८८ पासून श्रेणी-१ मजूर पदावर पदस्थापित करून ३० मजुरांना उक्त नमूद केल्यानुसार रक्कम रु.२०,००,७६२/- व २१ मजुरांना १/२६ दराने फरकाची रक्कम रु.१,८४,८८२/- अदा केलेली आहे.

२. तथापि उक्त नमूद केल्यानुसार कायम केलेल्या २९ मजुरांपैकी २१ मजुरांनी दिनांक २६/९/१९८८ ते ३१/३/२००० या कालावधीचे काम न केलेल्या दिवसाचे देखिल कायम कामगारांप्रमाणे वेतन व भत्ते मिळण्यासाठी दिनांक ३०/१२/२००३ रोजी मा. कामगार न्यायालय, अहमदनगर येथे तक्रार युएलपी क्र.४२/२००३ दाखल केली. त्यामध्ये शासनाकडून शपथपत्र दाखल करण्यात आले. सदर प्रकरणी दिनांक २२/७/२०११ रोजी निकाल होऊन अर्जदार २१ मजुरांना रु.४३,७४,६५८/-रक्कम निकालापासून ३० दिवसांचे आत अदा करण्याचे व सदर दिनांकापर्यंत रक्कम अदा न झाल्यास त्यावर दिनांक २२/८/२०११ पासून प्रत्यक्ष अदायगीपर्यंत द.सा.द.शे.१२% दराने व्याज देय ठरेल असे, मा.कामगार न्यायालयाने आदेश दिले.

३. मा. कामगार न्यायालय, अहमदनगर यांचा दिनांक २२/७/२०११ रोजीचा निकाल विभागाचे विरोधात झाल्याने मा.उच्च न्यायालय खंडपीठ,औरंगाबाद येथे रिट याचिका क्र.८५६/२०१२ दाखल करून शासनाचे वतीने अपील दाखल करण्यात आले. सदर रिट याचिकेमध्ये दिनांक १७/३/२०२२ रोजी न्याय निर्णय होऊन त्याअन्वये सदर प्रकरण Restore (पुनर्संचयित) करण्यासाठी पुनश्च मा.कामगार न्यायालय, अहमदनगर यांचेकडे पाठविले. त्यामध्ये मा. कामगार न्यायालयाने दिनांक २९/८/२०२२ रोजी शासनाच्या विरोधात न्याय निर्णय देऊन निकालात नमूद २१ मजुरांना/ त्यांचे कायदेशीर वारसांना न्याय निर्णयाचे दिनांकापासून ६० दिवसांचे आत रक्कम अदा करण्याचे व तसे न झाल्यास दिनांक २९/१०/२०२२ पासून त्यावर प्रत्यक्ष अदायगीपर्यंत द.सा.द.शे. १२% दराने व्याज देय राहील असे निर्देश प्रतिवादींना दिले.

४.. मा. कामगार न्यायालय, अहमदनगर यांचे दिनांक २९/८/२०२२ चे निकालास आव्हानित करण्यासाठी मा.विधी व न्याय विभागाचे अभिप्राय प्राप्त करून अपील करण्याबाबत शासन मान्यता प्रदान करण्यात यावी अथवा निकालाचे अनुषंगाने कार्यवाही बाबत पुढील यथोचित शासन आदेश उपलब्ध करून देण्याची विनंती कृषी आयुक्तालयामार्फत करण्यात आली होती.

५. महाराष्ट्र शासनाच्या धोरणानुसार प्रक्षेत्रावर हंगामाप्रमाणे आवश्यकतेनुसार मशागतीची कामे मजुरांकडून करून घ्यावी लागतात. त्यामुळे वरील मजुरांनी जेवढे दिवस काम केले तेवढ्याच दिवसांचे वेतन त्यांना अदा केले जाते. त्याप्रमाणे संबंधित मजुरांना दिनांक २६/९/१९८८ ते दिनांक ३१/३/२००० या कालावधीत काम केलेल्या दिवसाचे न्यायनिर्णयानुसार वेतन अदा करण्यात आले होते. अर्जदारांची “ काम नाही, वेतन नाही ” या तत्वा विरुद्ध आहे. सबब, मा. कामगार न्यायालय, अहमदनगर यांचा दिनांक २९/८/२०२२ रोजीच्या निकालास मा.उच्च न्यायालयात आव्हानित करणे उचित राहील अशी विभागाची धारणा होती. त्याअनुषंगाने विधी व न्याय विभाग, औरंगाबाद यांचे अभिप्राय प्राप्त करण्यात आले असता विधी व न्याय विभाग, औरंगाबाद यांनी सदर प्रकरण मा. उच्च न्यायालयात आव्हानित करण्या योग्य नाही. मा.कामगार न्यायालय, अहमदनगर यांच्या निर्णयाची तात्काळ अंमलबजावणी करण्यात यावी असे अभिप्राय शासनास कळविले.

६. विधी व न्याय विभाग, औरंगाबाद यांचे अभिप्राय व मा. कामगार न्यायालय, अहमदनगर यांच्या दिनांक २९/८/२०२२ रोजीच्या न्याय निर्णयाप्रमाणे २१ मजुरांना अदा करावयाची मूळ रक्कम रु.४१,४९,२९५/- व त्यावरील दिनांक २९/१०/२०२२ ते दिनांक ३१/१२/२०२३ या कालावधीचे १२%

दराने एकूण व्याज रक्कम रु.५,८०,९०२/- अशी एकूण रु.४७,३०,१९७/- इतकी रक्कम संबंधित मजुरांना अदा करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :

मा. कामगार न्यायालय, अहमदनगर यांच्या दिनांक २९/८/२०२२ रोजीच्या न्याय निर्णयाप्रमाणे २१ मजुरांना अदा करावयाची मूळ रक्कम रु.४१,४९,२९५/- व त्यावरील दिनांक २९/१०/२०२२ ते दिनांक ३१/१२/२०२३ या कालावधीचे १२% दराने एकूण व्याज रक्कम रु.५,८०,९०२/- अशी एकूण रु.४७,३०,१९७/- (अक्षरी रु.सत्तेचाळीस लाख तीस हजार एकशे सत्याण्णव फक्त) इतकी रक्कम संबंधित मजुरांना अदा करण्यास शासन मान्यता देण्यात येत आहे.

२. वित्तीय अधिकार नियम पुस्तिका १९७८ भाग- पहिला, उपविभाग-२, महाराष्ट्र आकस्मिक खर्च नियम १९६५ नियमपुस्तिका अ.क्र.२, नियम क्र.७ मधील “भारीत आकस्मिक” खर्चास मंजूरी देणे या वित्तीय शक्तीच्या अंतर्गत सदर शासन निर्णयातील नमूद अटी व शर्तीस अनुसरून मा. कामगार न्यायालय, अहमदनगर यांच्या दिनांक २९/८/२०२२ च्या न्याय निर्णयाच्या अनुषंगाने २१ रोजंदारी मजुरांना देय थकबाकीची रक्कम रु.४७,३०,१९७/- अदा करण्यास शासन मान्यता देण्यात येत आहे.

३. आयुक्त (कृषी) कार्यालयाने मा. न्यायालयाने दिलेल्या निर्णयानुसार देय ठरणा-या रकमेची अचूक परिगणना करून शासनाचे प्रचलित नियम, अटी व शर्ती व आदेशांचे अनुपालन करून वितरीत करण्यात यावी. तसेच या प्रकरणी कोणतीही प्रशासकीय वा वित्तीय अनियमितता होणार नाही याची दक्षता घेण्यात यावी.

४. यावरील येणारा खर्च मागणी क्र.डी-३,२४०१-पिकसंवर्धन, ११९ बागायती व भाजीपाला ११९ (०३) रोपमळे, फळरोपमळे व स्थानिक उदयाने (२४०१ १७२२) (०२- मजुरी) या लेखाशिर्षाखाली सन २०२४-२५ करिता उपलब्ध असलेल्या निधितून भागविण्यात यावा.

सदर रक्कम कोषागारातून आहरीत व वितरीत करण्यासाठी उपविभागीय कृषी अधिकारी, अहमदनगर यांना आहरण व संवितरण अधिकारी म्हणून घोषित करण्यात येत आहे. तसेच त्यांना याबाबत कळविण्यात येते की, संबंधित २१ मजुरांना अदा करावयाच्या रकमेची अचूक परिगणना करून सदर रक्कम वितरीत करावी. याबाबत कोणतीही अनियमितता झाल्यास याबाबतची सर्वस्वी जबाबदारी त्या कार्यालयाची राहिल.

५. सदर शासन निर्णय विधी व न्याय विभाग, छत्रपती संभाजीनगर यांच्या अनौपचारिक संदर्भ क्र.२१७/२०२३, दिनांक ३०/१०/२०२३ रोजीच्या अभिप्रायास अनुसरून निर्गमित करण्यात येत आहे.

६. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेत स्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२४०८१६१६४०४४६२०१ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

(हे. गो. म्हापणकर)

उप सचिव महाराष्ट्र शासन

प्रती,

१) आयुक्त, (कृषी), कृषी आयुक्तालय, पुणे.

२) संचालक (फलोत्पादन), कृषी आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.

- ३) महालेखापाल -१ (लेखा व अनुज्ञेयता) (लेखा परिक्षा) मुंबई/ नागपूर
- ४) सह संचालक (आस्थापना) कृषी आयुक्तालय, पुणे.
- ५) सह संचालक (लेखा व कोषागारे) संगणक कक्ष नवीन प्रशासकीय भवन, ५ वा मजला,
मुंबई-४०० ०३२
- ६) विभागीय कृषी सहसंचालक, पुणे विभाग, पुणे.
- ७) जिल्हा अधिक्षक कृषी अधिकारी, अहमदनगर
- ८) वरिष्ठ जिल्हा कोषागार अधिकारी, अहमदनगर.
- ९) निवड नस्ती/ कार्या-१३ अ.